

Bavyera Kralı II. **Ludwig**'in **Alpler**'in eteğindeki beyaz şatosu*

II. Ludwig'in sihirli dünyasını yansıtan ve besteci Richard Wagner'in sanatına hediye olarak yaptırdığı Neuschwanstein Şatosu'nu Dr. **Emre Aracı** anlatıyor.

Sisli bir Ağustos sabahı Güney Almanya'nın Bavyera eyaletindeki Alp dağlarının eteklerinde aynen Caspar David Friedrich'in (1774-1840) o meşhur "Gezgin" tablosundaki yalnız adam gibi bulutların üzerinden uçsuz bucaksız ufka doğru bakıyorum; karşımda sisler arasından göğe yükselen sipsivri kuleleriyle büyütülmüş beyaz bir şato; kulağımda "Lohengrin" operasının prelüdü tiz yaylılardan dağılan lirik ve melankolik bir edayla bu hayâl dışı manzaranın uhrevi dekorunu ruh dünyamda tamamlıyor. Uzakta safir renkli Alpsee gölünün inanılmaz mavi yeşil tonları, Allgäu çamlarının anıtsal duruşu, huşu içinde seyrettiğim adeta ruhumu arındıran manzaraya fon oluşturuyor. Burası masallarda duyduğunuz, efsanelerde

"Besteci Richard Wagner", Caesar Willich, 1862.

Solda:

Bavyera Kralı II. Ludwig (25.8.1845-13.6.1886), © Foto StudioVerlag Kienberger.

Sol sayfa:

Neuschwanstein Şatosu'nun Tegelberd'ten görünümü. Çocukluğundan beri hayallerini süsleyen şatosunun çizimlerine ve planlarına 22 yaşında ailesi ile beraber "Hohenschwangau Palace'da yaşarken başlayan Kral II. Ludwig, 1880 yılında Neo-Romanesk stilde inşa edilen Neuschwanstein Şatosu'nu krallık rezidansı olarak 1892 yılında tamamladı. "Swan Lake" ve Schlinken Dağı'nın eteklerinde yer alan ihtişamlı şatoyu, II.Ludwig, Alman besteci Richard Wagner'in (1813-1883) sanatına hediye olarak yaptırmış, duvarlarını onun operalarından çıkma tema ve kahramanların resimleriyle süslemiştir. © Bayerische Schlösserverwaltung.

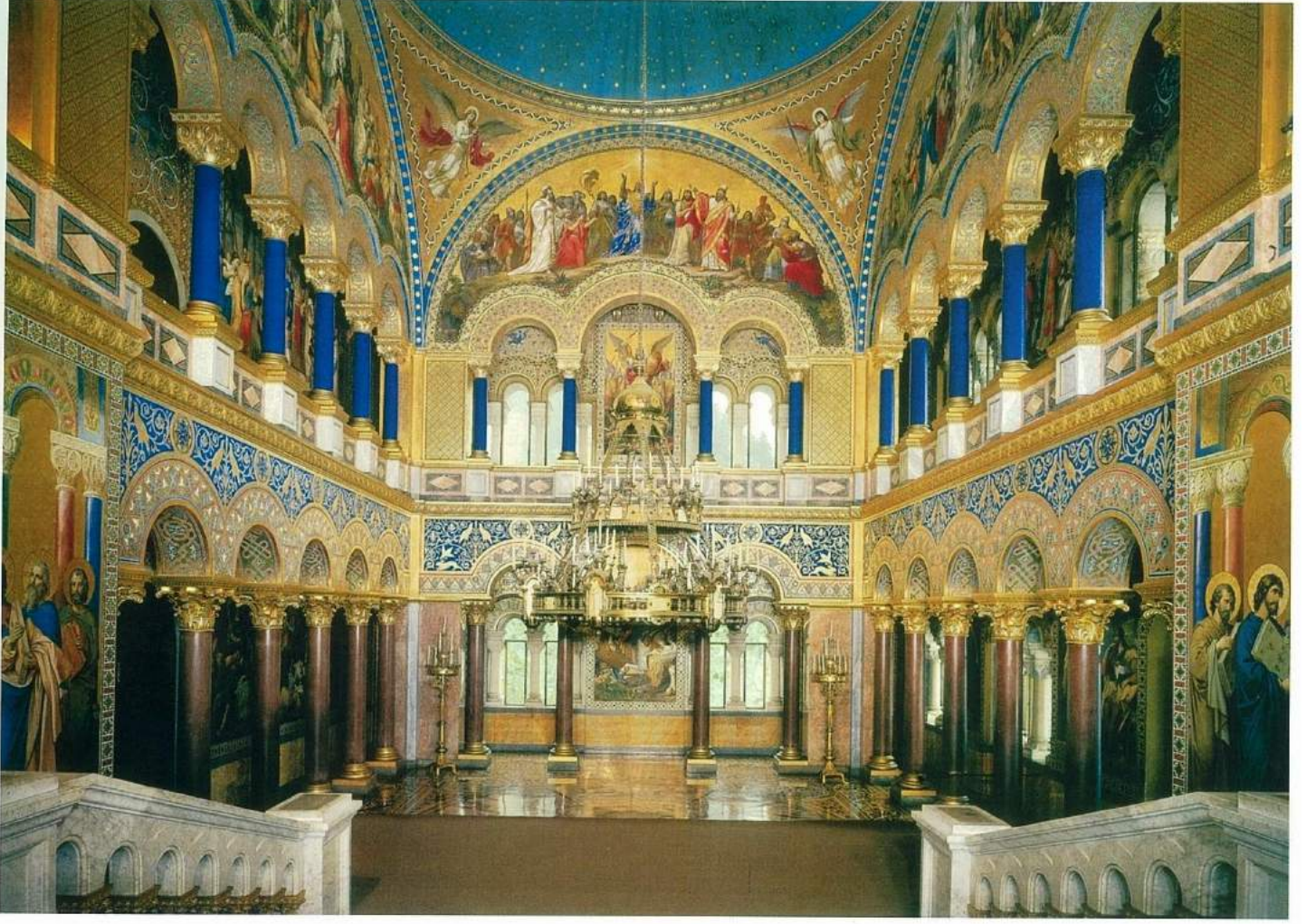
işittiginiz, çocuklara özgü hikaye kitaplarının sayfalarında resimlerini gördüğünüz sihirli kralın büyü ormanda saklı peri masalı şatosu, burası Bavyera tahtına 18 yaşında çıkan çok genç, yakışıklı, hayalperest ancak trajik bir yaşam öyküsü olan Kral II. Ludwig'in (1845-1886) şatosu. Günümüzde Bavyera'nın olağanüstü tabiat güzelliği içerisinde yıkılmaz bir abide gibi ulaşan şato, ruhlarında romantizmi tüm gücüyle hisseden insanların, gerçek dünyanın acımasız hayat mücadelesinde zorla dönüştürülmeye çalışıldıkları mekanik ruhsuzluktan uyandıklarında, görmeyi arzu edecekleri gerçek olamayacak kadar güzel kusursuz bir tabloyu andıran ama yine de taşıyla, toprağıyla, gerçek ve farklı bir evren. Burası Neuschwanstein Şatosu; Kral Ludwig'in Alman besteci Richard Wagner'in (1813-1883) sanatına hediye olarak yaptırdığı ve duvarlarını onun operalarından çıkma tema ve kahramanların resimleriyle bezettiği, düşsel rüyalarını gerçek hayatta taşla yansıtarak inşa ettirdiği ve Türkçe tercümesiyle Yeni Taş Kuğu Şatosu...

Bavyera Alp'lerinin eteklerinde bir kuğu gibi duran şato, Ortaçağ'da korunmak işleviyle aynı mimaride inşa edilen benzeri diğer şatolardan her ne kadar gözetleme kuleleri, burçları, siperleri bulunsada oldukça farklı. Neuschwanstein'in farkı, topografik yerleşimi kadar Ludwig'in kendi hayal dünyasını dış dünyadan gelebilecek etkilerden, düşlerine za-

rar verebilecek insanlardan korumanın yanısıra, giderek artan misantropik -insanlardan hoşlanmayan- ruhsal gel-gitletinin ihtiyacı olarak sarp kayalıkların tepesine bir kartal yuvası gibi inşa edilmiş olması.

Sevgisiz bir dünyada yapayalnız olduğunu anlayınca bütün hayatını hayallerinin peşinde, kaybolduğuna inandığı bir dünyayı gerçeğe dönüştürmenin gayreti ve heyecanı ile birbirinden ihtişamlı saraylar inşa etmeğe veren Ludwig, bu arzusunu hamisi olduğu Wagner'e bir mektubunda şöyle dile getirmiş: "Niyetim Pöllat Vadisi yakınlarındaki eski kale yıkıntısı Hohenschwangau'yu eski Alman şövalye kaleleri mimarisinde tekrar inşa ettirmek [...] Burası bulunabilecek en güzel yer, yüce ve ulaşılamaz, dünyaya selâmet getiren, iyilik yapan o kutsal dosta layık bir tapınak. Burası aynı zamanda sana "Tannhäuser"ı ve Lohengrin'i hatırlatacak [...] tannlar bizimle birlikte bu yüce yükseklikte yaşayacak, cennetin havasını soluyacak."

Ne acıdır ki düşlerine zarar vereceğini düşünerek kaçtığı insanlar -Münih'teki dar görüşlü hükümet- hükümdarlığının 22. senesinde bir doktor muayenesine dahi gerek görmeden delirdiğini ileri sürerek onu gizlice tahttan indirmeğe karar verince, kendisine bu tebligatı yapmak üzere düşsel dünyada girmeleri yasak olan Neuschwanstein'a gelmişlerdir. Heyetin gelişinin ertesi günü hayatını trajik bir öykü olarak ta-

"Taht Salonu" olarak bilinen bu bölüm, Bizans kiliselerini andıran biçimde şekillendirilmiş. Değerli mozaik ve taşlarla bezenmiş taht salonundaki kolonlar "stucco" ile boyanmış. Altın rengi süslemeler, tavanda yer alan resimler ve Eduard Wollenweber tarafından tasarlanan avizeler ihtişamıyla göz kamaştırıyor. © Bayerische Schloßerverwaltung.

rihe geçirecek olan olay gerçekleşecek, esrarengiz bir şekilde Starnberg Gölü'nde boğularak ölen 41 yaşındaki Ludwig, geri dönemeyeceği son yolculuğuna da cenneti olarak gördüğü bu şatodan hayatı boyunca birarada olmaktan haz alamadığı insanlar tarafından zorla alınarak çıkartılacaktır. Neuschwanstein, ulaşılmaz tepelerinde ihtişamla, sessizce oturmasına rağmen, yağmurlu ve sisli tabiatıyla adeta bu trajediyi ziyaretçilerine anlatır. Zira Ludwig de yaşamını ve çok sevdiği şatosunu böyle bir havada terk etmiştir. Ben de kıvrılarak yukarıya adeta bulutlara doğru çıkan patikayı tırmanarak şatonun kapılarına böyle bir havada vardım. Benim yolumu bu dağların tepesindeki tapınağa doğru yönelenin de bir başka kayıp zaman takipçisi, Fransız yazar Marcel Proust'un (1871-1922) olması enteresan. Onun "Kayıp Zamanın İzinde" romanını okurken teseadüf ya da değil "kuğu" adını taşıyan baş kahraman Bay Swann'ın Wagner'in müziğine olan hayranlığıyla benzer bir yolculuğu hayal etmesiyle başlıyor benim buraya yaptığım yolculuk da. Bu benzerliği, farklı dönemlerde aynı duygusal yoğunluğu yaşayan kişile, birbir-

lerinin bilinç altını tetikleyerek ortak bir noktada buluşmaları olarak açıklamak belki daha doğru olur.

II. Ludwig, uzun ve köklü Wittelsbach hanedanının dördüncü kralı olmasına rağmen aile, o zamana kadar 700 sene boyunca Baviera'nın başında önce duk ve ardından elektör sıfatlarıyla bulunmuş. Krallık statüsünü de 1806'da Napolyon Bonaparte kendilerine vermiş; Napolyon'un yenilgisinden sonra da Wittelsbach'lar 1918'e kadar tahtlarını korumayı başarmışlar ve başkentleri Münih'i, bilhassa II. Ludwig'in dedesi, I. Ludwig'in (h.1825-1848) hükümdarlığından başlamak üzere saraylar ve birbirinden güzel sanat eserleriyle süslemişler. II. Dünya Savaşı'nda başta Münih'teki resmi ikametleri Residenz Sarayı olmak üzere bu binaların ve birbirinden güzel parkların çoğu ve müzeler ne yazık ki müttefik bombardımanında büyük hasar görmüş. Residenz'in neredeyse tamamı taş taş üzerinde kalmayacak şekilde yok olmuş; ancak savaş sonrasında günümüze kadar süregelen ve hâlâ da devam eden meşakkatli restorasyonlar sayesinde bugün Residenz aynı ihtişamıyla yerinde yeniden inşa edilmiş

Taht salonunun farklı bir açıdan görünümü. Tavanları süsleyen Ortaçağ taç kesimli avize, Aachen Katedrali'ndeki Kutsal Kudüs'ü simgeleyen avizelerden esinlenerek yapılmış. © Bayerische Schlösserverwaltung.

olarak durmakta. Yalnız mermerlerin parlaklığı, parkelerin yeniliği ve varakların aşırı temizliği gezenlere burasının büyük bir renovasyondan geçmiş olduğunu ve savaşın acımasız yok ediciliğini hatırlatmakta. Ancak bunu muhteşem güzellikteki 18. yüzyıldan kalma saray tiyatrosunun içi için söylemek mümkün değil. Çünkü Almanlar II. Dünya Savaşı patlak verdiğinde tarihi tiyatronun ahşap localarını ve süslemelerini demonte ederek saklamışlar, ardından da eski haline sadık bir şekilde koca tiyatroyu yeniden inşa etmişler. Mimar François de Cuvilliés'nin (1695-1768) adını taşıyan rokoko stilindeki bu tiyatronun ebatlarının ve ihtişamının bizim ne yazık ki günümüze ulaşamayan Dolmabahçe Sarayı tiyatromuz ile aynı olduğunu düşünüyorum. Mozart'ın (1756-1791) "Idomeneo" sunun dünya prömiyerinin de gerçekleştiği bu tiyatro, II. Ludwig tarafından zaman zaman ruhsal durumuna uygun tek başına, özel tem-

1672 yılında, Ayasofya'nın iç görünümü. Taht salonunda, Doğu mistizmine de büyük ilgi duyan Ludwig'in özel direktifleriyle salon tasarımında İstanbul'daki Ayasofya'nın içi model olarak seçilmiş. © Hagia Sophia, "A Vision for Empires", Cyril Mango, Ertüç&Kocabiyik.

Kral II. Ludwig'in oturma odası. Duvarlarda yer alan resimler "Lohengrin" efsanesinden betimlemeler içeriyor. Oturma odasının bitişiğinde, II. Ludwig'in kitap okumayı ve hayal kurmayı en sevdiği yer olan cumbası "Kuğu'nun köşesi" yer alıyor. Cumbanın girişindeki mavi perdeler zambak ve kuğu desenleriyle süslenmiş. © Bayerische Schlösserverwaltung.

silleri izlemek için kullanılmış. Ludwig 25 Ağustos 1845'te Wittelsbach'ların Münih yakınlarındaki yazlık sarayı olan Nymphenburg'da doğmuş olmasına rağmen çocukluğunu babası II. Maximilian'ın (h.1848-1864) Gotik stilde eski bir kale yıkıntısı üzerine inşa ettirdiği ve Neuschwanstein'in hemen yakınındaki Alpsee gölüne tepeden bakan Hohenschwangau Şatosu'nda geçirmiş. Hohenschwangau'nun duvarlarındaki Alman mitolojisine ait betimlemeleri ve şatodaki kuğu sembollerini takip ettikçe Ludwig'in romantik karakterine giden o hayal dünyasının dehlizlerine de birer birer girdiğini hissediyor insan. Sert tabiatlı babasıyla iletişim kuramayan hassas yapıdaki bir çocuğun, duvarlarda büyük panoramalar halinde gözüne çarpan ve Lohengrin operasından farklı ama yine başka bir "kuğu şövalye" efsanesiyle kendisini özdeşleştirmesi ve giderek gerçek dünyadan kopmasının hikâyesi bu sarayda geçirdiği yalnız çocukluk günlerinde aranmalıdır. Hohenschwangau'da beni etkileyen odalardan bir tanesi de Maximilian'ın velihtliği döneminde II. Mahmud'un (h.1808-1839) konuğu olarak İstanbul'u ziyaretinin hatırası olarak duvarlarına Boğaz manzaralarını resmettirdiği Kraliçe Marie'nin yatak odası oldu. Odanın tam ortasında da kendisine II. Mahmud tarafından hediye edilen Türk ku-

maşı örtülü alçak bir masa üzerine yerleştirilmiş zarflı bir kahve fincan takımı ve cezve durmaktaydı. Burası Hohenschwangau'nun Şark temasını yaşatan odası olarak literatüre geçmiştir. Kültürlerarası bağı görmekten her zaman mutlu olan benim gibi bir neo-romantik için bu oda, Alp manzaralarına karşı muhteşem bir bakış açısı oluşturdu.

Elinde Lohengrin operasının librettosu, Ludwig babasının ölümünü ve kendisinin yerine kral ilan edildiğinin ilk haberini de Hohenschwangau'da alır. Kral olduktan sonra ilk icraatı ise, siyasi düşünceleri ile ihtilalciler arasında adı geçen ve borçları yüzünden arananlar listesinde bulunan ve Alman krallıklarında istenmeyen adam olarak sınır dışı edilmiş olan besteci Richard Wagner'i çağırarak Münih'te yaşama davet etmek olur. Zira 15 yaşında ilginç sanatsal düşüncelerinin ideal eseri olarak nitelediği ve Münih Operası'nda seyrettiği Kutsal Kâse şövalyelerinin efsanevi öyküsü üzerine kurulmuş Lohengrin operasından sonra Ludwig, Wagner'e olan hayranlığının ilk defa filizlenmeğe başladığını hissetmiştir. Bundan sonra Wagner, yeni kralın gözdesi olur. Müziğinin derinliğindeki dramatik gerçeği arayış ve toplumsal dalgalanmayı müzikle yansıtmayı, insanın tutkularını ve duygularını alevlendirmeyi başarması, operalarının kendine

"Aşık Salonu"ndan bir görünüm. Bu bölümde, Alman Besteci Richard Wagner'in Münih'teki Tannhäuser operasından esinlenilmiş. Duvarlarda yer alan resimler "Parvizal" efsanesini anlatırken, salonda yer alan avizeler ve şamdanlar birinci sınıf pirinçten yapılmış. © Bayerische Schloßerverwaltung.

özgü kurgusunda her zaman bir düşüşün ardından bir yükselişin öyküsünün yer alması ve bu tema değişik şekillerde işlenmiş olsa da her seferinde düşen erkeğin, bir kadın sevgisinin tutkulu gücü ile yükselmesi, ölüm kavramının ölümden sonraki değişime -transfiguration- bir adım olarak yüceltilmesi ve bunu Ludwig'in hayalindeki kuğularla simgeleştirilerek eşleştirilmesi Wagner'i bencil ve çıkarıcı karakterinin hayli olumsuz yönlerine rağmen Ludwig'in gözünde düşsel dünyasındaki müziği canlandırabilen yegâne besteci yapmıştır. Dolayısıyla o sırada yok olmanın ve iflasın eşliğinde bulunan Alman besteci, Ludwig'in kendisine bağladığı maş ve maddi imkanlar sayesinde anıtsal "Der Ring des Nibelungen" opera dörtlüsünü tamamlamış ve sonradan kazandığı haklı üne kavuşabilmiştir. Ludwig Kral olarak gerçek hayatın ilk sillesini Wagner için Münih'e inşa ettirmeyi düşündüğü yeni opera binası projesinin kendi parlamentosu tarafından itirazına tanık olarak yaşar. Ancak seneler sonra Almanya'nın güneydoğusunda küçük bir kent olan Bayreuth Wagner'i bağrına basınca hayalini kurduğu Festival Tiyatrosu Münih yerine burada kurulur. Wagner, bu tiyatro binasını, geliştirdiği "sanatta bütünlük" anlayışı doğrultusunda bir-

leşik sanat eseri - müzik, şiir, görsel sanatlar, dans gibi tüm sanatların operada harmanlanması - kavramına uygun olarak bizzat kendisi tasarlamıştır. İnşaat aşamasında da devamlı işin başında olmuştur. Ludwig, kendi krallığından uçup gitse de, Wagner'in bu projesine destek vermiş, ancak Franz Liszt diğer Alman prenslerini Bayreuth'a bağış yapmamakla suçlarken onlara örnek olarak hiç beklenmedik bir hamî göstermiştir. Bu ipucundan yola çıkarak yıllar sonra yaptığım araştırmalarla Sultan Abdülaziz'in (h.1861-1876) de, büyük olasılıkla devrin politik sebeplerinden ötürü, Bayreuth Festival Tiyatrosu'nun yapımına bağışta bulunduğunu ortaya çıkartmış olmam ise son derece enteresandır. Hatta Wagner'in Osmanlı padişahına sunduğu imzalı teşekkür belgelerinin orijinal suretleri de bugün Bayreuth Arşivleri'nde saklanmaktadır.

Hükümet işleriyle ilgilenmek yerine vaktinin büyük çoğunluğunu Alp'lerde yaveri Prens Paul von Thurn und Taxis (1843-1879) ile gezerek, karşılıklı şiir okuyarak geçiren ve ardından ülkesini güzelleştirmek amacıyla birbirinden ihtişamlı şatolar inşa ettirmeye kendisini veren Ludwig, girdiği borçlar yüzünden kısa zamanda parlamentoyu da karşısına

II. Ludwig'in yatak odası. Duvarlarda bulunan resimler "Tristan und Isolde" efsanesini anlatıyor. "Oak" ağacından yapılan mobilyaların oymaları Anton Pössenbacher tarafından yapılmış. Kuğu biçimdeki gümüş çeşme ve gümüş lavabo Julius Hofmann imzalı. © Bayerische Schlösserverwaltung.

almakta gecikmez. Dahası Avusturya İmparatoriçesi'nin kız kardeşi ve kuzeni Sophie Charlotte (1847-1897) ile nişanlanmasına, muhteşem bir düğün arabası dahi hazırlanmasına rağmen, defalarca gün tesbit edilip ileri atıldıktan sonra evlenmekten vazgeçer. Bu olayın gerçekleşmemesinin hassas ruhunda oluşturduğu çöküntüyle ve sonrasındaki her buhran atağında teselliye dağlardaki şatolarına sığınmakta bulur. Hayranı olduğu ve adını paylaştığı Fransa Kralı XIV. Louis'nin (h.1643-1715) görkemli dönemini bilhassa Alman Versailles'ı olarak da bilinen Herrenchiemsee'de canlandırır. Gece yarısından şafak vaktine kadar karlar altında 17. yüzyıl dönemi kıyafetleri içindeki atlı askerlerin çektiği altın varaklı kızaklarla bir türlü huzur bulamayan ruhunu sakinleştirmek için tek başına dağları dolaşır durur.

II. Ludwig'in giyinme odası. Tavan ve duvar boyamaları Walter von der Vogelwede ve Hans Sachs'in şiirleri ile hayatlarından kesitler sunuyor. Arka bölmede yer alan II. Ludwig'in mücevher kutusu Ortaçağ'a ait "Droit du seigneur" temasını içeriyor. © Bayerische Schlösserverwaltung.

Kral II. Ludwig'in doğduğu Nymphenburg Sarayı, fotoğraf: Emre Aracı.

Nymphenburg'da saray arabalarının sergilendiği müzede yer alan bu kızaklara baktıkça Ludwig'in yalnız dünyasını, bu dünyayı renklendiren antik dönem efsaneleri, Ortaçağ şövalyeleri ve ozanları üzerine kurulmuş Wagner operaları ile canlanabilen o hayal alemini görebiliyor insan. Bu gerçek olmayan bir peri masalı gibi, ama gerçekte hüznünlü bir yaşam mücadelesidir.

Ludwig'in, Wagner'in sanatından ne derece etkilenmiş olduğu Neuschwanstein'in mimarisinden de anlaşılıyor. Nitekim şatonun projesini bir mimar yerine opera dekoru tasarımcısı Christian Jank'in (1833-1888) çizmiş olması kayalıklar üzerindeki yapının dramatik kurgusunun ne derece ön planda tutulduğunu gösteriyor. Wagner operalarına dekor tasarımı yapan Jank'i, Ludwig ilk defa sahnede yarattığı birbirinden romantik betimlemelerle tanımış. Uzaktan bakıldığında Neuschwanstein silüeti perde kalktığında sahne derinliklerinde beliren bir mitolojik şatodan farksız. Zira Neuschwanstein Lohengrin'in 1867 Münih temsilinin ikinci perde dekorundaki şato ile büyük benzerlikler gösteriyor. Bir yerde Ludwig operada görmüş olduğu bir tabloyu, Lohengrin'in -kendisiyle özdeşleştirdiği bu kuğu şövalyenin- şatosunu, böylece gerçekte de inşa ettirmiştir. Dolayısıyla her Wagner tutkununun bilhassa ziyaret etmesi gereken bir yerdir Neuschwanstein. Günümüzde karıncalar gibi ince patikayı tırmanan turistler Ludwig'in bu mistik tapınağına merakla akın ediyorlar. Belki kimileri onun bu saraylarını müsrifçe bir çılgınlık olarak görüyor, ama ben de insanlardan kaçan ruhsal yalnızlığını Baviera ormanlarının arasında gizli güzelliklerle geçirmeye çalışan bu adamın hatırasının sene-

Schanzen'deki kraliyet evinin dış görünümü. © Bayerische Schlösserverwaltung.

ler sonra bir tür yatır gibi insan seli altında boğuluyor olduğunu gördükçe kaderin çizdiği tezat karşısında hayrete düşmeden edemiyorum. Neuschwanstein'i yılda neredeyse bir buçuk milyon turist ziyaret ediyor. Zamanında müsriflik olarak görülen Ludwig'in saray projelerinin bugün Baviera turizm sektörünün en büyük gelirini oluşturduğunu göz ardı etmememiz gerekir.

Şatonun kapılarında giriş için sıranızı beklerken uzaktan gelen Pöllat şelalesinin gürüldeyen sesine kulak vermemek mümkün değildir. Bu şelalenin üzerinde kurulu Marien Köprüsü de bize Neuschwanstein'in en güzel görünümünü karşınıza sunuyor. İşte o zaman Ludwig'in bir dekoratör edası-

II. Ludwig'in doğduğu "Hohenschwangau Palace'daki Kraliçe Marie'nin yatak odası. Oryantal oda olarak da bilinen bu mekânın tasarımı, 1832-33 yıllarında Türkiye ve Yunanistan'a yaptığı ziyaretlerinden esinlenerek gerçekleştirilmiştir. © 1999 Wittelsbacher Ausgleichsfonds Munich, 1999 Hirmer Verlag GmbH Munich.

la her taşın yerinin tesbitinde nasıl da söz sahibi olduğunu bir kere daha anlıyorsunuz. Dev kale kapısından içeri girdiğinizde artık Ludwig'in Wagner müziğiyle canlanan hayal dünyasının içine adım attığınızı düşününebilirsiniz. Mitolojik ve masalsi konulara eğilen, kalıcı simgesel değerler peşinde olan müziğin yansımalarını hissettiren duvardaki her freskin, her obje ve sembolün ardındaki gizli bir hikâye, şatoyu gezenleri adeta içine çekiyor. İçleri minyatürlerle süslü, tezhip sanatının doruğa çıktığı, varaklı eski yazmalar gibi işte Neuschwanstein'da böyle dev bir kitabın içinde dolaştığını hissettiriyor insana. Çivit mavisi tavanlarda altın varaklı parlayan yıldızlar, üzerlerini kuğu motiflerinin zenginleş-

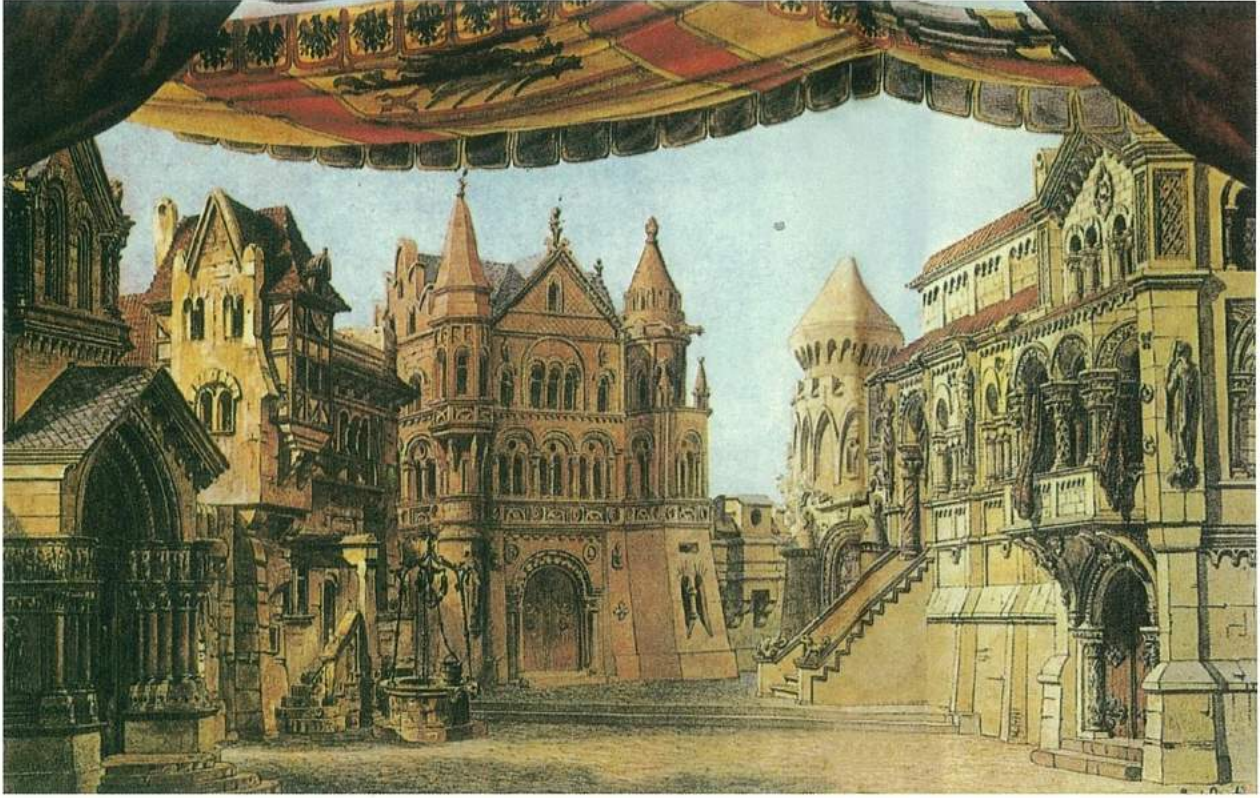

Kral II. Ludwig'in gece Linderhof'tan başlayan efsanevi atlı kızak gezisi, R.Wenig tarafından çizilmiş, 1885-86, © Marstallmuseum at Nymphenburg Palace.

tirdiği vazo ve şömineler; adeta ormandan fıskıran taş palmiye benzeri akantus yapraklı başlıkları ile sütunlar, kabul salonuna fantastik bir görünüm kazandırıyor.

Wagner'in operasında ölümsüzleştirdiği "Tristan" ve "Isolde"un efsanevi ve trajik aşklarının betimlemeleri ise Ludwig'in özel yatak odasının duvar süslemelerini oluşturuyor; sanki Kral'ın tatmin bulamamış ve yaşanmamış yasak hislerinin kendisine getirdiği trajedinin bir yansımasıdır bu duvarlarda resmedilen. Gotik stilde işlenmiş karyolasının yanındaki gümüş kuğu başı musluktan akan ise Alp'lerden gelen sudur. Disonansa çözülen meşhur Tristan akoru geliyor kulaklarıma Ludwig'in yatak odasını gezerken, bir sel gibi akıp giden turist güruhunun arasında tek başıma. Odanın hemen yanındaki bir başka kapı, ziyaretçilerini küçük bir damlataş mağarasını anıran farklı bir fantezi dünyasına götürmek üzere hafifçe aralanıyor.

Neuschwanstein'da iki görkemli salon var, bunlardan bir tanesi şatonun dördüncü katındaki "Singers Hall" yani Aşıklar Salonu ki, Wagner'in "Tannhäuser" operasındaki aşıklar yarışmasından esinlenilerek tasarlanmıştır. Ludwig burada Wagner'in eserlerini seslendirmeyi düşünmüştü, ancak ne yazık ki ömrü yetmemiş. Bugün ise Singers Hall'da her sene Eylül ayında bir hafta süren konserler gerçekleşiyor ve son konser Wagner'in eserlerine ayrılıyor. Neuschwanstein'daki diğer büyük salon ise üç ve dördüncü katları işgal eden, ama tamamlanamayan taht odası. Doğu mistizmine de büyük ilgi duyan Ludwig'in özel direktifleriyle bu salonun tasarımında İstanbul'daki Ayasofya'nın içi model olarak seçilmiş. Burası Ayasofya'ya göre çok daha mütevazı boyutlarda olsa da iki tasarım arasındaki benzerlik göze çarpıyor. Basamakların üzerinde durması gereken taht ise hiç bir zaman inşa edilememiş; boş duruyor ve sadece çizimleri mevcut. Burası hiç bir zaman törenlerde kullanılmamış, ancak Ludwig'in kral

1867'de Münih'te sahnelenen "Lohengrin" için Angelo Quaglio tarafından yapılan çizim, © Classical Music Collection, "Smetana, Strauss, Debussy, Rossini, Wagner", Boyut Yayın Grubu.

olarak tanrının bir elçisi olduğunu simgeleyen sembolik bir salon. Ludwig'in hayal dünyasında bir İstanbul bağlantısı daha görmüş olmaktan hayli mutluyum. Bir de yine Rokoko stilde inşa ettirdiği Linderhof'a yakın, Alp'lerin tepesinde onun kullandığı "Schachen" Av Köşkü var ki esas burası tam bir ahşap Türk köşkü; dış sadeliğine karşılık köşkün içi, XIV. Louis'nin altın varağından nasibini almış bir mini Aynalıkavak Kasrı dekoru. Aynı devir bizim padişahlarımız 18. yüzyıl Osmanlı Barok kasırlar inşa ettirilerken bir Alman Kralı'nın aynı tarzda Türk köşkleri inşa ediyor olması ise hayli enteresan. Sadece yaya olarak birkaç saatte ulaşılabilen ve deniz seviyesinden 1900 metre yüksekliğindeki bu köşkü Ludwig avlanmak için hiç kullanmamış, ancak doğum günlerini burada geçirmeği tercih etmiş. Türk salonunda padişah kılığına girerek askerleriyle birlikte eğlenceler düzenlediği de hakkında bize ulaşan efsaneler arasında yer alıyor.

Her ne kadar Ludwig, Münih'te kendisine komplo kuran hükümeti tarafından istenmemiş olsa da, halkı tarafından sevilen, temiz kalpli, bir kral olarak benimsenmiştir. Aristokratlar yerine halkı arasında taşrada bulunmayı tercih etmesinden, zaman zaman arabasını durdurarak çevredeki insanlarla sohbet etmesinden, kendi evliliğinin gerçekleşmemesine rağmen kutlamaların bir parçası olarak aynı günde evlendirilmeleri düşünülen sekiz çiftin evliliklerinin yine de kursuz olarak yerine getirilmesi için verdiği emirde olduğu gibi şevkatli tabiatından, onu tahttan indirmek için Mü-

nih'ten gelen heyeti ilk önce köylülerin taş ve sopayla kovalama teşebbüslerinden, yardımsever oluşu ve ölümünden sonra günümüze kadar doğum gününde törenlerle anılagelir oluşundan da halkının kalbinde nasıl bir edindiği yer anlaşılmaktadır. Bavyera tarihi açısından da savaşa her zaman karşı çıkan Ludwig'in birleşik Almanya uğruna Bismarck'ın birleştirici politikasını benimseyerek ülkesini Prusya'nın idaresi altına sokmaktan çekinmemiş olması ve bu davranışını diğer Alman prensliklerine örnek göstermesi de onun fedakârlığını ve ne derece ileri görüşlü olduğunu da bizlere anlatmaktadır. Tarih içerisinde Ludwig'e yakıştırılan üç sıfat var: "Deli Kral", "Peri Masalı Kral" ve "Kuğu Kral". Şahsi tercihim bunların sonuncusundan yana. Zira ne kadar eksantrik olsa da bir kralın böylesine romantik bir ruha sahip olup hayal kurmanın ve korkmadan hayalleri uğruna mücadele vermesinin ne olduğunu, seneler sonra geriye bıraktığı mimari eserler ve dünyaya kazandırdığı Wagner mirası ile halâ bizlere gösterebilmesi, bir kralın, herşeyden önce insan olduğunun unutulmaması gerçeğiyle birlikte bence tarihte böylesine romantik bir şekilde hatırlanmasıdır.

Bu makaleme Ludwig'in doğum günü olan 25 Ağustos'ta başlamağı tercih ettim; "Kuğu Kral" şimdi Alp'lerin tepesindeki şatosunda sultan kılığına girmiş Wagner dinliyor olsa gerek. Kar kızağının loş feneri ise hayallerimizi aydınlatmaya devam ediyor... □

*Bu makale Sayın Oktay Çayak'a ithaf edilmiştir.